

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Judy Blume
IN THE UNLIKELY EVENT

Copyright © 2015 by Judy Blume

All rights reserved.

Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

Napomena: Ovo je delo fikcije. Sva imena, ličnosti, mesta i događaji predstavljaju plod autorske mašte ili su upotrebljeni u fiktivne svrhe. Pominjanje određenih istorijskih ličnosti, mesta i događaja nema za cilj da u potpunosti promeni fiktivni karakter ove knjige. U svim drugim pogledima, bilo kakva sličnost sa osobama iz stvarnog života predstavlja puku slučajnost.

ISBN 978-86-10-01775-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DŽUDI BLUM

Kad se
NEMO GUĆE
desi

Prevela Ljiljana Petrović Vesković

Beograd, 2016.

*Za Džordža,
mog Henrija Amermana*

TRIDESET PET GODINA KASNIJE

10. februar 1987.

Čak ni sada ne može da se odluči. Nosi se mišlju da baci novčić. *Glava* – ide, *pismo* – ostaje. Ali, zar neodlučnost nije početni znak mentalne bolesti? Zar pre nekoliko godina nije napisala članak o tome? Ili je možda reč o konflikt-nim osećanjima? Bolje konfliktna osećanja nego neodlučnost. Zašto tako razmišlja? Neki glas u njenoj glavi šapuće: *Odlično znaš zašto*.

Prilazi nizu telefonskih govornica na odlaznom terminalu i okreće broj svoje petnaestogodišnje ćerke Elajze, koja je sada u internatu, ali s druge strane čuje snimljenu poruku. Dobro je što je Elajza otišla na jutarnja predavanja, razmišlja. Kasnije će ponovo pokušati da je pozove, kad stigne tamo, ako uopšte ode. Ili će je pozvati od kuće.

Sat kasnije, kad preko razglasa čuje objavu leta za Njuark i poziv da se putnici iz prve klase ukrcaju u avion, još odmerava razloge za i protiv. Oseća kako je obuzima sve snažnija panika – sušenje usta, lupanje srca, poriv da pobegne glavom bez obzira. Trenutak istine. Kad se ukrca u avion, više nema povratka. Obliva je talas vrućine. *Za ime božje, ne sada*, govori sebi, skidajući kaput dok joj znoj curi između grudi. Duboko udiše, grabi svoju torbu i kreće ka kapiji. Uradiće to. Ne sme da odustane.

Pošto se smestila i vezala pojas, razmišlja da li treba da popije valijum i prespava dug let. Ali, kad je još spavala u avionu? Tip pored nje, na sedištu kraj prozora, olabavljuje kravatu i namešta povez preko očiju. Čini se da nije raspoložen za ćaskanje, što joj odgovara. Sprema se da iz tašne izvuče novu knjigu Peta Konroja, *Gospodar plime*, ali umesto toga uzima otmenu beležnicu s kožnim povezom, koju je dobila za rođendan od prijateljice Kristine, i čita zasad jedinu ispisanu stranicu. Obe su zamoljene da sutra podele nešto s prisutnima, nekoliko ličnih reči, neku pesmu ili sećanje. Nije baš vična držanju govora, ali želi to da uradi, mora to da uradi.

Džudi Blum

*Posle izvesnog vremena sećanja
počinju da blede i zahvalni smo zbog toga.
Ali to ne znači da je to potpuno nestalo.
To je i dalje tu, pokopano duboko unutra, kao deo tebe.
Zadah je sad nestao iz tvojih nozdrva,
osim ako neko ne ostavi lonče na vatri i zaboravi na njega.
Košmari su splasnuli.
Postoje hitnije stvari o kojima treba sanjati i brinuti,
stvari koje ti noću ne daju da spavaš.
Ostareli roditelji, deca u pubertetu, posao, novac,
situacija u svetu.
Život ide dalje, kao što su nam roditelji obećali te zime.
Život ide dalje, ako smo imali dovoljno sreće.
Ali mi smo i dalje deo jednog tajnog kluba,
kluba kome nikad nismo dobrovoljno pristupili,
kluba čiji članovi nemaju ništa zajedničko,
osim vremena i mesta.
Zauvek ćemo ostati povezani tom zimom.
Svako ko kaže drugačije – laže.*

PRVI DEO

Decembar 1951.

Elizabet dejli post

BOŽIĆNA JELKA BLISTA

11. DECEMBAR (UPI)* – Veličanstvena božićna jelka visoka osamdeset dve stope, postavljena ispred Rokfelerovog centra, sinoć je zablistala punim sjajem kad je 7.500 crvenih, belih i zelenih lampica uključeno tokom tradicionalne ceremonije u čast nastupajućih praznika. Oduševljena publika, sačinjena od dve hiljade prolaznika koji su krenuli u prazničnu kupovinu i građana koji su se vraćali s posla, umotanih u tople kapute zbog hladnog vremena, zadivljeno je uzdisala dok su se sijalice palile. Kroz vazduh su zalepršali zvuci božićnih pesama u izvođenju hora Rokfelerovog centra, dok su klizači izvodili graciozne piruete na ledu.

Publika širom zemlje mogla je da uživa u svečanoj ceremoniji koja je prvi put imala direktan prenos na NBC-ju, u večernjem programu Kejt Smit. Gospođica Smit ulepšala je događaj otpevavši pesmu *Beli Božić* Irvinga Berlina. Jelka će biti osvetljena svakog dana od sumraka do ponoći sve do 2. januara.

1

Miri

Miri Amerman i njena najbolja drugarica, Natali Ozner, ležale su potrbuške na debelom vunenom tepihu koji se pružao od jednog do drugog zida Nataline dnevne sobe. Nestrpljivo su čekale prvi televizijski prenos uključivanja prazničnih lampica na čuvenoj božićnoj jelci. Dnevna soba bila je Mirina omiljena prostorija u Natalinoj kući, između ostalog, i zbog zenit televizora sa ekranom od sedamnaest inča, smeštenog na stalku od bledeg drveta, najvećeg TV prijemnika koji je Miri ikada videla. Njena baka imala je televizor, ali on je bio mali, sa antenom koja je podsećala na zečje uši, a slika je ponekad bila puna snega. Nameštaj u dnevnoj sobi Oznerovih bio je

* Engl. skraćeno od *United Press International*, naziv američke novinske agencije. (Prim. prev.)

savršeno usklađen, sa sofama bež boje i foteljama poređanim oko modernog danskog stočića na kome su stajali pedantno poslagani časopisi – *Lajf*, *Luk*, *Sajentifik Amerikan*, *Nejšenel džiografik*. Na jednoj od fotelja ležala je platinena torba s drvenim drškama u kojoj se nalazio pribor za najnoviji goblen gospođe Ozner. Kompletно izdanje *Enciklopedije Britanika* zauzimalo je tri police u vitrini za knjige, zajedno s porodičnim fotografijama, uključujući onu gde Natali pozira u letnjem kampu, u jahačkim pantalonama, sedeći na leđima glatkog crnog konja, i sliku na kojoj njena mlađa sestra Fern jaše na poniju. U jednom uglu sobe nalazio se sto za društvene igre, sa spremnom šahovskom tablom. Doduše, ona i Natali nisu znale da igraju šah, ali Natalin stariji brat Stiv jeste, pa su on i doktor Ozner ponekad umeli satima da sede za tim stolom.

Ona i Natali pevale su *Beli Božić* s Kejt Smit i zadržano uzdisale s publikom iz čitave zemlje kad su se sijalice upalile, označivši početak praznične sezone.

Miri je kasnije saznala da je njena majka bila tamo, na licu mesta, među dve hiljade posmatrača koji su prisustvovali ceremoniji. Rasti joj je rekla da su se ljudi toliko gurali i laktali pokušavajući da se probiju do jelke da je na kraju zaključila da nema svrhe da ostaje tamo i krenula ka stanici da uhvati voz do Elizabeta. Moći će da vidi jelku bilo kog dana dok se bude vraćala s posla.

Za Miri je pravi početak praznične sezone bio rođendan njene majke. Miri je bila uverena da se Rasti u detinjstvu osećala uskraćeno, jer joj je rođendan uvek bio blizu Hanuke, mada je Rasti uporno tvrdila da joj nikad nije smetalo što joj se rođendan poklapa s praznikom. Štaviše, to ga je činilo još posebnijim. Hanuka je ove godine bila u isto vreme kad i Božić, što je, po Mirinom mišljenju, trebalo da bude pravilo, a ne izuzetak. Te godine zaklela se da neće čekati poslednji minut da krene u kupovinu, ali eto, već je bila subota, 15. decembar, dan uoči majčinog rođendana, a ona je tek sad krenula u misiju u centar grada, do Nijinog butika intimnog rublja u Ulici Brod. Ni ona ni njena druga po redu najbolja drugarica, Suzan Dic, koja je preko čitave godine mirisala na kremu noksima i imala najlepšu kožu od svih devojčica iz njihovog društva, nikad nisu kročile u Nijin butik. Sam izraz *intimno rublje* bio je dovoljan da ih uhvati napad smeha. To je zvučalo kao reč koju je gospođa Ozner, u svom tipičnim razvučenom južnjačkom maniru, izgovarala kad je mislila na *donji veš*. Miri i Suzan su *svoj* donji veš kupovale u Levi bradersu, jednoj od dve robne kuće u Ulici Brod. Donji veš pravljen je od belog pamuka. Ali *intimno rublje* – to je bila sasvim druga

stvar. To nipošto nije značilo da se u Nijinom izlogu nalazilo bilo šta sugestivno. Na vidiku nije bilo nijednog brusthaltera ili midera. I ničeg crnog. Teget je bila najpribližnija nijansa. Ali ko zna na šta će nabasati unutra? Miri je pre toga isekla reklamu iz *Dejli posta*: „Ove godine poklonite joj rublje od triko-najlona iz kolekcije Veniti fer.“ Nije bila baš sigurna šta je triko-najlon, ali je na reklami za Nijin butik bila prikazana svilenkasta podsuknja po ceni od 3,99 dolara, stvar koja bi njenoj mami sigurno dobro došla, jer se već neko vreme žalila da joj se lastiš na starim podsuknjama razvukao i popustio.

Zvono se diskretno oglasilo kad su Miri i Suzan otvorile vrata i kročile unutra. U radnji je vladala praznična gužva, mada ne baš onakva kao u Levi bradersu ili Gorkiju, drugoj robnoj kući u centru grada.

Mušterije, isključivo žene, pričale su prigušenim glasovima. Mala bela božićna jelka, sa srebrnim trakama provučenim između grana i srebrnim anđelom na vrhu, stajala je na pomoćnom stočiću. Satenske papuče i prefinjeni svileni ogrtači svetlih boja bili su poređani oko jelke. Ko nosi svilene ogrtače? Rasti je imala vunenu kućnu haljinu i dve flanelske spavačice za zimu i lagani pamučni šlafrok i nekoliko pamučnih spavačica za leto. Možda filmske zvezde kojima serviraju doručak u krevetu nose takve ogrtače u spavaćoj sobi. Ali u Elizabetu, u Nju Džerziju, nije bilo filmskih zvezda. Ili bar Miri nije znala za njih. Čak ni gospođa Ozner nije imala takav ogrtač. A ako jeste, nije ga držala u plakaru, jer je Miri detaljno pretresla taj plakar bar sto puta, još otkako su ona i Natali postale najbolje drugarice pre dve godine, kad su se upoznale u Srednjoj školi „Hamilton Džunior“, zbog čega joj Suzan, koja je sve dotad bila Mirina najbolja drugarica, nije nimalo zamerila. Suzan je, takođe, pronašla nove drugarice u Hamiltonu, devojčice s kojima je pohađala veronauku i odlazila na igranke koje su se održavale na onom drugom mestu, u Udruženju mladih hrišćana. Miri i Suzan i dalje su bile dobre drugarice. Zajedno su radile kao bebisiterke i svakog dana ručale za istim stolom u školskoj menzi – samo više nisu bile *najbolje* drugarice.

„Mogu li da vam pomognem?“, upita lepa mlada žena krenuvši ka Miri.

„Jeste li vi Nija?“ Miri nije planirala da to kaže. Naprosto joj se omaklo.

„Ja sam Atina, njena ćerka. Mogu li nešto da vam pokažem?“

Atina. Miri nije poznavala nikog ko se tako zvao. Baš egzotično ime. Zar Atina nije grčka boginja mudrosti, umetnosti i još nečega, možda rata? Miri je obožavala knjigu o grčkoj mitologiji koju je u petom razredu dobila od ujka Henrija. Njih dvoje su posle toga svake večeri naizmenično čitali mitove jedno drugom.

„Tražite li nešto posebno?“, upita Atina.

Primitivši da Miri ne odgovara, Suzan je ćušnu laktom.

„Potrebno mi je nešto za majčin rođendan“, objasni Miri, vrativši se u stvarnost. „Mislila sam da joj kupim podsuknju, možda od triko-najlona.“

Pre nego što je Miri stigla da izvuče reklamu iz tašne, Atina reče: „Imam baš to što tražite. Koja veličina odgovara vašoj majci?“

„Mala ili srednja, zavisi.“

„Mala? Zaista?“, upita Atina, kao da ničija majka nije mogla da nosi tako mali broj.

„Ona je visoka sto šezdeset pet centimetara i teška pedeset tri kilograma.“ Miri je znala sve o svojoj majci, svaki detalj iz njenog života, osim jednog, ali danas nije htela da razmišlja o tome.

Atina iznese nekoliko podsukanja. „S duplim prorezom“, objasnila je, podigavši jednu. Od Veniti fera, po ceni od 3,99 dolara. „Ovo je triko-najlon. Vidite kako je meka. Ne lepi se i ne pucketa.“ Spustila je malu veličinu preko srednje, da Miri proceni razliku.

„Moja majka nosi srednju veličinu“, tiho prozbori Suzan, kao da odaje neku strogo čuvanu tajnu. „A ona je krupnija od tvoje mame.“

„Onda uzmite manju“, predusretljivo reče Atina. „Ako joj ne odgovara, može da je zameni. Koju boju želite? Imamo belu, ružičastu i teget.“

„Ona radi u Njujorku“, reče Miri. „Nosi tamnije boje, naročito zimi. Mi-slim da bi teget bila najbolja.“

„Odličan izbor“, reče Atina. „Mogu li da vam pokažem još nešto?“

„Treba da joj kupim i nešto za Hanuku, ali...“

„Hanuka je kao Božić“, objasni Suzan Atini.

„Da, naravno“, reče Atina.

Miri pogleda u Suzan. Zašto je morala da zalazi u detalje? Doduše, Suzan je bila ponosna što je znala sve o jevrejskim praznicima i volela je da se razmeće izrazima na jidišu* koje je pokupila od Mirine bake. Suzan je znala mnogo više o Hanuki nego što je Miri znala o Isusu.

„Ovog puta ne mogu baš toliko da potrošim“, objasni Miri Atini. Ona i Suzan štedele su novac od čuvanja dece za prazničnu kupovinu. Već su se dogovorile da za Betsi i Peni Foster, sestrice koje su čuvalе svake druge nedelje uveče, kupe lutkice za prstiče, pakovanje od pet komada po ceni od jednog i po dolara. Devojčice će biti oduševljene. Ali, ako nastavi da troši tim tempom, neće uspeti da kupi sve sa spiska.

* Jezik aškenaskih Jevreja koji se razvio na prostoru srednje i istočne Evrope. (Prim. prev.)

„Šta kažete za čarape?“, upita Atina. „Žena nikad ne može da ima previše čarapa, naročito ako je zaposlena.“

„Čarape su tako dosadne.“ Miri se okrenu ka Suzan. „Zar ne misliš da su čarape dosadne?“

„Ne znam“, reče Suzan. „Mislila sam da majci kupim čarape za Božić.“

Miri se ugrize za jezik. „Naravno, to ne znači da to nije dobra ideja.“ Suzanina majka radila je kao medicinska sestra. Nosila je bele čarape, da joj se slažu s uniformom. Međutim, Suzan je odabrala nove bešavne čarape marke lili daše, tri para u nijansi dubone blond, lepo upakovane i povezane crvenom trakom.

Miri je razmišljala o nekom manje praktičnom poklonu, nečemu što bi njenu majku nateralo da se nasmeje. Nečemu što bi Rasti mogla da pokaže svojim kolegama s posla, rekavši: *Ovo sam dobila za Hanuku od ćerke. Moja ćerka je tako vickasta!* Dok je bila mala, Miri bi joj uvek napravila nešto u školi, ljupko išaranu pepeljaru od gline, ukrasni podmetač za čašu, broš napravljen od dugmadi. Rasti je čuvala svaki od tih ručno napravljenih poklona. Ali Miri je za mesec dana trebalo da napuni petnaest godina i šarene glinene pepeljare postale su prevaziđene.

Suzan je precrtala majčino ime na pedantnom spisku složenom po abecednom redu. Miri je svoj spisak nosila u glavi. On nije bio ni naročito pedantan ni složen po abecedi. Ali bar je imala dobar rođendanski poklon za Rasti. Bar je to uspela da obavi.

„Nadam se da ćete nam ponovo doći“, reče Atina.

„Hoćemo“, odgovori Miri.

Potom šapnu svojoj drugarici: „Sledeći put treba da kupimo *intimno rublje*“, nateravši Suzan da prasne u smeh dok su otvarale vrata i izlazile na ledeni vetar koji je razvejavao sneg od jučerašnje mećave.

Rasti

U Sejrovoj ulici, na žustrih petnaest minuta hoda od centra grada po pristojnom vremenu, i na deset minuta autobusom po kijametu nalik na ovaj danas, Rasti Amerman završila je pranje veša i usisavanje. Dvojna porodična kuća smeštena u ulici sa još mnogo drugih dvojnih porodičnih kuća, od kojih je svaka imala malo uredno prednje dvorište, bila je podeljena na dva stana: jedan na spratu, gde je Rasti živela s Miri, i drugi u prizemlju, gde su živeli Rastina majka Ajrin i njen mlađi brat Henri. Međutim, vrata između

dva sprata nikad se nisu zaključavala, pa je Miri provodila kod Ajrin isto toliko vremena kao na spratu.

Rasti je završavala pakovanje poklona koje je kupila ćerki za Hanuku. Lanc spavaćica nalazila se na vrhu Mirine liste želja. Mada joj Miri to nikad nije otvoreno rekla, Rasti je to znala. Sve devojčice imale su te spavaćice. To je videla na fotografiji s Nataline žurke u pidžamama, gde su njih četiri nosile lanc spavaćice, a Miri običnu pidžamu. Isprva nije planirala da kupi i bele rukavice od angore s kožnim dlanovima, ali prosto nije mogla da odoli kad ih je prošle nedelje, dok se vraćala sa železničke stanice, ugledala u izlogu Robne kuće „Gorki“. Sigurno nisu bile naročito praktične, ali Miri je obožavala angoru. To je bila najbolja moguća zamena za kućnog ljubimca, govorila je Miri, pošto pas ili mačka koje je žarko želela da dobije nisu dolazili u obzir. Stan je bio premali, a njih dve skoro po čitav dan nisu bile kod kuće. Kućni ljubimci predstavljali su veliku obavezu, a troškove da i ne pominjemo. Osim toga, Ajrin nije htela ni da čuje. Rasti je to morala da zna. Dok je bila mala, Rasti je stalno molila da dobije psa, dok su živeli na Aveniji Vestfild, u porodičnoj kući sa zadnjim dvorištem, blizu očeve radnje, Amermans fajn fud emporijum. Nagovorila je Henrija da je moljaka s njom.

„Već imamo mačku u radnji“, govorila je majka. „Kad hoćeš da se igraš, imaš Šmalcija.“

Kakvo je to ime za mačku? Tako ga je nazvao Rastin otac. „Zato što je debeo“, objasnio je. „Zato što izgleda kao da jede previše šmalca.“ Njena majka koristila je pileću masnoću – šmalc – za paštetu od džigerice koju je pravila svakog petka.

„Šmalci lovi miševe“, odgovarala je Rasti. „Zato je debeo.“

„To mu je posao“, rekao bi njen otac. „Ipak, voli da se igra.“

„Ja hoću drugačiju mačku“, objašnjavala je Rasti. „Mačku koja živi u kući. Ili možda psa. To bi bilo još bolje.“

Ali tada je došlo do kraha berze, posle čega je usledila duga ekonomska kriza, u kojoj je kućni ljubimac postao poslednja rupa na svirali.

Rasti je sakrila upakovane poklone u ugao svog plakara, na najvišu policu, mada Miri više nije imala naviku da njuška po kući kao što je činila dok je bila mala. Ipak, Rasti je i dalje pronalazila neko zadovoljstvo u skrivanju poklona.

Pošto je obavila kućne poslove za tu nedelju, mogla je sebi da priušti malo luksuza, počevši od dugog opuštajućeg kupanja u vrućoj vodi. Dok je voda tekla u kadu s nogarima u obliku šapa, Rasti je pažljivo odabrala so za kupanje, mirišući jednu za drugom. Za šta je bila raspoložena? Za lavandu,

vanilu, mošus? Da, mošus. Nešto što će je podsetiti da se tek bliži trideset trećoj. Još je bila mlada. Još nije prekasno. Kročila je u oblak pare koja se dizala iz kade i počela polako da se spušta, zaranjajući sve niže i niže, sve dok joj samo lice nije ostalo iznad vode.

Ajrin

Na donjem nivou, u svom stanu u prizemlju, Rastina majka, Ajrin Amerman, presula je svoj omiljeni šeri, harvis bristol krim, u kristalnu stonu flašu, da dočeka praznične klijente koji će se, kako se nadala, sjetiti u njen dom između četiri posle podne i osam uveče, uprkos činjenici da je napolju postajalo sve hladnije. Pre toga poslala je dopisnice redovnim mušterijama, pozivajući ih da dođu i po mogućstvu dovedu i svoje prijatelje.

Tog jutra, pre nego što je otišao u novinsku redakciju, Henri je rasklopio trpezarijski sto, tako da bude dovoljno prostran za dvanaest osoba. Ajrin je posle toga na stolu napravila svečani aranžman, upotrebivši paperjastu vat, belu kao svež sneg, preko koje je rasporedila volapte pudrijere i na kraju sve posula šljokicama u obliku pahulja. Znala je da će se šljokice razleteti na sve strane i da će naredno jutro provesti razvlačeći usisivač po kući, ali je konačni efekat bio vredan truda. Ovogodišnja linija odgovarala je svakom stilu i ukusu. Ako želite cirkone, dobićete cirkone. Ako više volite zlatne detalje na srebrnoj podlozi – u redu, može i to. Ako ste pobornik jednostavne elegancije, i tu imate širok izbor. Poređala je ronson upaljače, još jednu od linija koje je zastupala, u male grupe, u rasponu od glomaznih srebrnih stonih modela do malih četvrtastih džepnih upaljača. Još je bilo vremena da se na upaljačima izgravira neka posвета, ali ne previše.

Morala je dobro da pripazi šta će još staviti na sto. Prošle godine upotrebila je svoje masivne kristalne svećnjake, kako bi njen aranžman dobio na visini, i nekoliko živopisnih starinskih činija. To se pokazalo kao greška, jer su kupci pomislili da su i te stvari na prodaju. Na kraju je prodala nekoliko činija, smišljajući cene na licu mesta, ali za svećnjake – ne, tu nije smela da popusti. Nije joj ostalo još mnogo svećnjaka iz onih starih dana kad su te stvari još mogle da se kupe, pa je želela da ih sačuva za Rasti ili Miri, pa čak i za Henrijevu suprugu, ako se Henri oženi, što će se jednog dana valjda i desiti.

Juče je sebe častila frizuricom i manikirom u Koninom kozmetičkom salonu. Morala je da izgleda jednako otmeno kao pokloni koje je želela da proda. Prezentacija ne podrazumeva samo robu, već i prodavca. Porodične

fotografije, koje su obično bile izložene na komodi, prebacila je na vrh spina kako bi napravila mesta za svoje čuvene kolače s kafom. Njeni klijenti sigurno će očekivati zakusku. Prislonila je usne uz Mirinu fotografiju, stavivši je odmah pored Maksove. Maks je bio njen pokojni muž. Umro je dve nedelje pre Mirinog rođenja. Tek tako. *Bum, bum, tras*. Rasti je napunila osamnaest godina, Maks je umro, Miri se rodila. Ona je tada imala samo četrdeset jednu godinu. U istom mesecu ostala je udovica i postala baka. *Nesreća nikad ne dolazi sama*, tako joj je tada rekla njena rođaka Bela, mada Ajrin nije mogla da kaže da je to što je Rasti dobila bebu sa samo osamnaest godina bilo nešto loše, iako možda i jeste, s obzirom na okolnosti, ali sama beba nipošto nije bila takva. Ta bebica, njena Miri, bila je pravi dragulj, s visokim jagodicama koje je nasledila od svog dede i rupicama na obrazima. Nije bila takva lepotica kao Rasti, još ne, ali će to svakako postati, kad još malo poraste. Kad je reč o njenim očima, Ajrin je odlično znala odakle je poticao taj detalj, ali to je zadržala za sebe. Iskreno se nadala da više nikad neće morati da se nađe licem u lice sa čovekom koji je bio zaslužan za te oči. Ako se ponovo sretnu, bolje mu je da se pomoli da joj se u ruci ne zatekne kuhinjski nož. Ako nastavi da razmišlja o njemu, moraće da stavi nitroglicerina pod jezik. Otresla je šake kao da time otresa loše misli i sipala čašicu šerija.

Rasti je sišla da joj pomogne oko mušterija. Ajrin je delovala veoma otmeno u jednostavnoj sivoj vunenoj haljini s belom kraginom. Vrcala je od šarma, časkala s mušterijama, nudila čaše sa šerijem malobrojn timeruževima koji su tu došli sa svojim suprugama i nagovarala žene da i one nešto popiju. „Da se malo zagrežete“, govorila je. Rasti se upita da li neko ima više šlifa za to od njene majke. Teško. Ajrin joj je jednom priznala da je nekad, dok je bila mlada, imala priliku da se uda za momka koji je poticao iz porodice koja je pokrenula biznis s volapte pudrijerima. Međutim, njeni roditelji smatrali su da je Maks Amerman mnogo bolja partija. On je bio petnaest godina stariji od nje i već je imao dobro razrađen biznis. Da se udala za tog momka iz dinastije Volapte, Ajrin bi sad puderisala nos u najboljim klubovima i restoranima, umesto da zarađuje za život prodajući pudrije u svom domu.

Još je bilo rano, ali činilo se da će Ajrin tog dana napraviti dobar posao. Rasti je dopunjavala zalihe donoseći robu iz Ajrininog plakara, baratala gotovim novcem i povremeno čekovima, i pakovala kupljenu robu u ukrasni papir. Kad je zazvonio telefon, izvinila se gostima i podigla slušalicu.

„Ajrin?“

„Nije Ajrin. Ovde njena ćerka Rasti.“

„Oh, Rasti, draga, nisam te videla čitavu večnost. Ovde Estel Safajer iz Bejona. Ne mogu večeras da stignem do Elizabeta. Moram da se spakujem, jer ujutro putujem na Floridu, pa sam htela da zamolim Ajrin da mi odvoji šest pudrijera. Moj muž će ih sutra preuzeti, kad se bude vraćao sa aerodroma. Ja putujem avionom, a on će kasnije kolima krenuti za Majami.“

Blago gospođi Safajer, pomisli Rasti, kad može da pobegne od tog groznog vremena. I ona bi rado krenula na Floridu, ali je svoj godišnji odmor iskoristila tokom leta kako bi s Miri provela malo vremena na obali.

„Želite li neki poseban dezen?“, upitala je.

„Ništa naročito, draga. Neka Ajrin sama odabere.“

„Raspon cena?“

„Srednji. Mislim, htela bih da imam neki poklončić kod sebe, u slučaju da sretnem neku dobru frizerku ili ljubaznu sobaricu. Znaš već. Kao mali znak zahvalnosti. To je mnogo lepše nego da nekom čušeš pare.“

„Naravno“, reče Rasti. „Odmah ću vam spremiti pudrijere.“

„Hvala ti, Rasti. I, molim te, pozdravi Ajrin.“

„Hoću.“ Rasti je mogla da se kladi da bi nekoj *ljubaznoj* sobarici ili *dobroj* frizerki bilo mnogo draže da dobije keš, ali poklonu se u zube ne gleda.

„Rasti, dušo“, prozbori Ajrin, dodavši joj četiri pudrijere i dva ronsona. „Možeš li ovo da upakuješ za gospođu Delejni? Sa crvenom trakom.“

Crvena traka predstavljala je šifru za Božić, a ne za Hanuku, koja je zahtevala plavu traku.

Rasti je poznavala sina gospođe Delejni, zgodnog tipa koji je radio u banci na Aveniji Elmora. Uvek je flertovao s njom. Ona je ponekad odgovarala na flert, koliko da ostane u formi, mada je znala da je oženjen i da ima četvoro dece. A da ne pominjemo da je bio katolik.

Stiv

Malo dalje niz Istočnu ulicu Džerzi, nekoliko blokova od Martin bildinga, gde je otac Stiva Oznera imao zubarsku ordinaciju i gde ste mogli da se počastite prvoklasnim hamburgerom u restoranu Tri brata, Stiv je igrao košarku u Udruženju mladih Jevreja sa svojim najboljim ortakom, Filom Stajnom, s kojim je pohađao završnu godinu u Srednjoj školi „Tomas Džeferson“. Njih dvojica bili su rođeni u razmaku od svega dve nedelje u Opštoj

bolnici u Elizabetu, na suprotnoj strani Rute 1, i obojica su imali bar micvu* u razmaku od samo nedelju dana, u Hramu B'nai Izrael, odmah preko puta udruženja. Među ekipom koja se tog dana okupila na košarkaškom terenu bila su dvojica mladića koje je često sretao, a jedan od njih sigurno je doveo Mejsona Makitrika. Mejson je delovao kao pristojan klinac, mada ga Stiv nije baš dobro poznao, pošto je još bio junior, ali imao je dobro kretanje i sjajna dodavanja. „Sledeće godine trebalo bi da se prijaviš za tim“, rekao mu je Stiv. „Kladim se da ćeš odmah ući u prvu postavu.“

„Posle škole radim u Edison lejnsu“, objasnio je Mejson. „Ne ostaje mi baš mnogo vremena za treninge.“

„Nameštaš čunjeve?“

„Da. Obavljam i druge poslove, kad je gužva.“

„Potražiću te kad sledeći put dođemo na kuglanje.“

„Jesi li u nekoj ligi?“

„Ne. Kuglam se samo iz zabave.“

Mejson je klimnuo glavom.

Kad su ušli u svlačionicu, Stiv upita Fila: „Hoćeš li da svratimo na hamburger u Tri brata? Umirem od gladi.“

„Ne mogu. Moja majka sigurno je ubacila nešto u rernu.“

„Dobro. Ali kasnije obavezno dođi.“

„Imaš neke planove?“

„Nemoj reći da si već zaboravio?“

„Podseti me.“

„Žurka moje sestre.“

„Idemo na žurku tvoje sestre?“

Stiv ga mlatnu vlažnim peškirom. „Moram da pazim na nju. Moja majka misli da je bolje da budem u blizini, da ne bude nekih nevolja. Dobar fazon, jelda? Sećaš se devetog razreda? Tad sam prvi put uspeo da se malo omrsim.“

„Uvek si bio ispred nas ostalih“, reče Fil.

Kamo sreće da je još tako, pomisli Stiv. Mnogi od njegovih ortaka pričali su šta su sve uspevali da dobiju. Njihove cure dopuštale su im da pipkaju i gledaju. Stiv je ponešto pipnuo, ali mu još nijedna nije dopustila da nešto vidi. Nije imao stalnu devojkicu. Voleo je da švrlja. Možda samo još nije sreo onu pravu. Poznao je devojke koje su bile spremne da vas pozovu da dođete kod njih, da se mazite na sofa u dnevnoj sobi, ali nikad ne bi odmakle

* Jevrejski obred u kome dečaci s navršених trinaest godina postaju punopravni članovi verske zajednice. (Prim. prev.)

dalje od toga. Možda nešto nije radio kako treba. Možda bi bilo drugačije da su išli u mešovitu srednju školu. Njihov grad bio je jedini u Nju Džerziju sa odvojenim državnim školama, Džeferson za mladiće i Batin za devojke. Čak je i škola Sent Meri bila mešovita, a ti klinici bili su katolici.

„Postaviću sto za kartanje u vešernici“, rekao je Filu. „Igraćemo nešto između. Hoćeš da se pridružiš?“

„Što da ne?“, reče Fil.

Mejson nije ništa rekao.

„Znaš šta rade na tim žurkama?“, reče Stiv.

„Ko?“, upita Fil.

„Šta misliš *ko*? Moja sestra i njene drugarice!“

„Pojma nemam.“

„Igraju rotacije“, reče Stiv. „Nešto kao muzičke stolice s vaćarenjem. Čista predigra za seks.“ To što se šalio s Filom na taj račun bilo je jedno, ali, ako bi zatekao nekog tipa kako se vrzma oko njegove sestre, razbio bi ga kao zvečku. To nije važilo samo za Natali već i za Fern. Muškarci moraju da paze na žene iz svoje porodice i da ih štite. To je njihov posao, sviđalo se to ženama ili ne. Niko ne sme da se igra porodičnom čašću. To mu niko nije izričito rekao, ali on je odlično shvatao šta njegova majka očekuje od njega. Da bude častan muškarac. On je bio majčin miljenik i dobro je to znao. Natali i Fern bile su više tatine devojčice. Za Fern neće morati da brine još desetak godina. Ona je tek bila u vrtiću. Međutim, dok ona stasa, on će već imati... koliko tačno? Dvadeset sedam godina? Skoro dvadeset osam? Dotad će se verovatno oženiti, možda čak dobiti i vlastitu decu. Da se čovek naježi.

„U koliko sati da dođem?“, upita ga Fil.

„Oko osam.“

„Hoćeš li da te odbacim kući?“, upita Fil Mejsona. „Došao sam kolima.“

„Da, naravno. Samo prvo moram da uzmem psa. Ostavio sam ga u sute-renu, kod domara.“

Stivov automobil takođe je bio napolju. Ali on je išao u suprotnom pravcu.

Mejson

Fil je odveo Mejsona i njegovog psa Freda do svoje kuće na večeru, gde ih je upoznao sa svojim roditeljima. Fil se usput zaklinjao da će sve biti u savršenom redu, objašnjavajući da njegova majka voli pse, što se pokazalo kao tačno. Fred se momentalno dopao gospođi Stajn, pa je počela da ga češka iza ušiju kao da je odlično znala kako se to radi. „Pogledaj ovog vragolana!

Bože, kako si samo sladak“, tepala je psu koji je radoznalo naginjao glavu. „Mnogo mi nedostaje moja Goldi“, rekla je Mejsonu.

Kad su seli da večeraju, Fred se smestio pored nogu gospođe Stajn, piljeći u nju i iščekujući da mu baci neki zalogaj. Niko više nije pominjao Goldi i Mejson je zaključio da je pametnije da ništa ne pita.

Filov otac bio je neka krupna zverka, direktor ili nešto slično. On i Fil tamanili su goveđe pečenje i razglabali o ragbiju. Navijali su za Njujork Džajantse i imali karte za sutrašnju utakmicu, poslednju u sezoni, protiv Njujork Jenksa.

„Da li i ti voliš ragbi, sine?“, upita Filov otac Mejsona.

„Da, gospodine“, odgovori Mejson.

„Za koga navijaš?“, nastavi Filov otac.

„Isto kao vi, gospodine. Za Njujork Džajantse.“

„Svaka čast, momče!“, reče Filov otac, zvečnuvši viljuškom po čaši.

Mejson je više voleo bejzbol nego ragbi, ali je to zadržao za sebe. Još nije mogao da veruje da je Džo Dimadžo rešio da se povuče.

Kad je kucnuo čas da krenu, gospođa Stajn podigla je Freda. „Previše je hladno da ovaj slatki mališa bude napolju. Može da prenoći ovde“, rekla je Mejsonu, „pa sutra dođi po njega.“ Fred se nije bunio, nije čak ni potrčao ka vratima kada je Mejson izašao s Filom.

Natali

Kuća Oznerovih nalazila se na Aveniji Šeli, s leve strane, odmah preko puta Škole 21, gde je Natali završila osnovnu, sa još dvema devojkicama iz njenog društva. Roberta Boros, zvana Robo, živela je na Aveniji Bajron. Bila je niska, ali dobro razvijena i sportski građena. Kad se smejala, svi su smejali s njom, zbog čega je bila omiljena u društvu. Međutim, nije bila ni približno tako bistra kao Elenor Gordon, koja je živela na Aveniji Brauning i čiji je životni put bio unapred određen, uključujući osvajanje Nobelove nagrade iz matematike ili prirodnih nauka. Elenor je još nosila zubnu protezu, zbog čega je odbijala da se osmehne na fotografijama. Njih tri upoznale su Suzan i Miri u sedmom razredu. Tada su sebi dale nadimak Zvezdice, kao pet drugarica, pet zvezdanih kraka.

„Ne shvatam zašto Stiv mora da dežura na mojoj zabavi.“ Natali se raspravljala s majkom u hodniku na spratu. „Hajde, reci mi, šta misliš da može da se desi? Poznajesh sve koji će doći na žurku. Idem u školu s njima još od sedmog razreda. Svi su bar milion puta bili ovde.“